

PESSIS 3 Promoting employers' social services in social dialogue

Společné prohlášení o přispění sektoru sociálních služeb Evropě

21. března 2017

I. Úvod

Je třeba znovu potvrdit, že Evropská unie dosáhla od doby svého vzniku značného pokroku. V dalším rozvoji jí nicméně brání několik překážek. Tou nejvýznamnější je pravděpodobně (ať už vnímaná, či skutečná) neschopnost EU prokázat svůj pozitivní vliv na pracovní a životní podmínky mnoha Evropanů. To vedlo k nárůstu nedůvěry vůči evropským institucím.

Aby Evropská unie důvěru vůči svým institucím posílila, bude muset oproti minulosti obohatit svůj politický projekt o silnější sociální rozměr. Zásady rovných příležitostí a rovného zacházení, sociální soudržnost a začlenění, kvalitní pracovní místa a modely sociálního zabezpečení jsou jádrem evropských hodnot. Je proto nutné zajistit, aby se staly rovněž středobodem evropských politik.

Sociální služby hrají nepostradatelnou úlohu při implementaci těchto zásad a jsou zároveň automatickými stabilizátory v době hospodářské recese, jak se opět ukázalo během probíhající krize. Evropská unie proto musí svá opatření zaměřit na to, aby umožnila sektoru sociálních služeb realizovat v největší možné míře své záměry a cíle.

Hodnoty, jako lidská práva, solidarita, ekologická udržitelnost, sociální spravedlnost, zaměření na sociální prospěch a demokratická účast, jsou důležité aspekty činnosti většiny druhů sociálních služeb a jsou důležitou součástí jejich úspěchu. Nezbytné je rovněž zajištění kvality, rovnosti a transparentnosti ve

financování i v poskytování sociálních služeb. To vše se musí promítnout do opatření zaměřených na sociální služby.

Navrhovaný evropský pilíř sociálních práv je v tomto ohledu důležitým prvním krokem a měl by představovat důležitý evropský rámec, který uznává, že poskytovatelé sociálních služeb přispívají nezbytnou mírou k tomu, aby lidé měli přístup ke svým sociálním právům.

II. Sociální služby jako důležitý příspěvek Evropě

I když mají sociální služby v jednotlivých zemích jinou náplň, lze je chápat – podle definice PESSIS – jako podpůrné a péči zajišťující „služby pro starší spoluobčany, osoby se zdravotním postižením a děti, jakož i služby zaměřené na vyloučené a znevýhodněné skupiny“. Sektor přímo zaměstnává více než 10 milionů osob v Evropě, přičemž 1,4 milionu pracovních míst bylo vytvořeno v letech 2008 až 2015, čímž se sektor sociálních služeb stal jedním z odvětví s největším počtem nově vytvořených pracovních míst v Evropě. Spolu se zdravotnictvím představují sociální služby 7 % z celkové ekonomické produkce 28 zemí EU¹. V důsledku demografických změn a měnícího se modelu rodiny lze očekávat, že odvětví sociálních služeb v průběhu několika dalších desetiletí dále významně poroste. Sociální služby proto musí být uznány coby činitel, který zásadně přispívá k sociální soudržnosti, udržitelnému a inkluzivnímu hospodářskému růstu a vytváření pracovních míst v Evropě. Ve skutečnosti:

- Sociální služby přispívají k sociální soudržnosti, protože se poskytovatelé těchto služeb důležitou měrou podílejí na vytvoření společnosti, která všem občanům zajišťuje lepší přístup k sociálním právům a blahobyt, bojuje proti vyloučení a marginalizaci, vytváří pocit sounáležitosti, podporuje důvěru a nabízí svým občanům příležitost vzestupné sociální mobility.
- Sociální služby přispívají k udržitelnému a inkluzivnímu hospodářskému růstu, protože sociální soudržnost tvoří základ pro aktivní zapojení všech osob do života ve společnosti, jejich začlenění v oblasti zaměstnání i vzdělání. To vede ke zvýšenému hospodářskému přínosu, a tudíž i růstu.
- Sociální služby přispívají k vytváření pracovních míst v Evropě díky svému trojnásobnému dopadu na pracovní místa. Za prvé: odvětví již v současné době zaměstnává 10 106 800 osob (EK, 2016)¹ a bude i nadále růst, aby byl přístup ke kvalitním sociálním službám v budoucnu a obzvláště v době demografických změn zajištěn pro všechny. V období mezi druhým čtvrtletím 2008 a druhým čtvrtletím 2015 bylo v sociálních službách vytvořeno 1 477 000 nových pracovních míst (EK, 2016). Za druhé: poskytovatelé sociálních služeb významně přispívají, ať už přímo, či nepřímo, k tomu, aby se osoby vyloučené z trhu práce opět vrátily do zaměstnání. Za třetí: poskytování kvalitních sociálních služeb umožňuje vyšší účast na trhu práce některým skupinám osob, které jsou z něho často vyloučeny, obzvláště pak ženám.

Sociální služby jsou rovněž svou podstatou inovativní, neustále nalézají nové způsoby, jak zlepšit kvalitu péče a podpory a jak je zároveň provozovat účelněji, účinněji a udržitelněji. Inovace v oblasti sociálních služeb pramení z potřeby vytvářet nové strategie, služby a partnerství. Sociální služby by měly mít více podpory, aby mohly lépe využít a reagovat na:

- rychle probíhající společenské změny a individuální potřeby a přání;

¹ Evropský semestr – tematický informační list – [Zdraví a zdravotnické systémy](#)

- posun ke kvalitním komunitním sociálním službám, které jsou přizpůsobeny osobním potřebám a podporují aktivní účast ve společnosti;
- demografické změny;
- omezené finanční zdroje a měnící se modely financování;
- nedostatek personálu a/nebo nedostatek kvalifikovaných zaměstnanců;
- nedostatky existujících řešení s ohledem na náklady, udržitelnost a infrastrukturu;
- přeshraniční povahu poskytování služeb;
- rychlý technologický rozvoj;
- nerovnost a nerovnováhu mezi muži a ženami (v platech, účast žen na trhu práce,...).

III. Rozvíjení struktur sociálního dialogu v sociálních službách

Hlavním bohatstvím v sociálních službách jsou zaměstnanci, neboť právě oni zajišťují poskytování péče a podpory.

Na to nesmí opatření v oblasti sociálních služeb zapomenout. Všechny výše zmíněné výzvy ovlivňují každodenní práci zaměstnanců a organizací v tomto oboru. Je proto nutné navrhnout pozitivní opatření, která povedou ke zlepšení pracovních podmínek zaměstnanců. Pokud mají sociální služby přiměřeně reagovat například na rychlý technologický rozvoj nebo posun k modelům péče a podpory založeným na úctě k lidským právům, musí být zaměstnanci v tomto odvětví odpovídajícím způsobem vyškoleni a musí mít příležitosti pro lepší odborný rozvoj. Dále je nezbytné, aby byl zaměstnavatel schopen zaměstnance získat a udržet si je; to je v současnosti problém navzdory rostoucí poptávce po sociálních službách a vysoké nezaměstnanosti. Souvisí to částečně s tím, že odvětví má problémy přesvědčit mladé lidi obou pohlaví o atraktivitě pracovních míst a možnostech profesního růstu v sociálních službách. Důležité je rovněž zajistit pro všechny, to znamená i pro osoby se zdravotním postižením, plynulý přechod od vzdělávacího systému na trh práce.

Problémy v této oblasti jsou jasné: příliš mnoho pracovních míst s platy pod úroveň průměrné vnitrostátní mzdy, poměrně obtížné pracovní podmínky a omezené možnosti průběžného profesního rozvoje a odborného vzdělávání. Pro vytvoření kvalitních pracovních míst je také nezbytně nutné zlepšit atraktivitu odvětví v povědomí společnosti. K tomu jsou zapotřebí tři důležité kroky. Za prvé je nutné pozvednout hodnotu péče a zajistit, aby ji společnost uznávala a podpořila dostatečným přísunem financí. Za druhé je třeba vyvinout úsilí a překonat problémy s náborem mužů. To bude mít dopad nejen na rozmanitost pracovní síly, ale i na ženské a mužské stereotypy. Za třetí stejné příležitosti pro profesní postup pro muže a ženy jakož i stejné platy za stejnou práci jsou důležitými opatřeními pro zajištění dostatečného počtu dobře vyškolených odborníků.

Nedostatek dobře placených a dobře vyškolených pracovníků v odvětví sociálních služeb bude mít značný negativní dopad na kvalitu života všech Evropanů, jak těch, kteří jsou odkázáni na tyto služby, tak i jejich rodin a přátel. Snížená kvalita života bude mít rovněž negativní dopad na evropské hospodářství.

Vytvoření uznávaných struktur sociálního dialogu a platformy pro sociální služby na evropské úrovni je mimořádně důležitým krokem. Zaměstnavatelům a zástupcům zaměstnanců by to umožnilo projednávat problematiku otázek a vytvořit prostor pro kolektivní posouzení výzev, kterým tento sektor čelí.

Takový dialog by rovněž umožnil sociálním partnerům vyjednávat a dohodnout společná řešení těchto problémů, které mají dopad na odvětví a jeho zaměstnance, a to na bázi zásady zákazu diskriminace.

V neposlední řadě by to odvětvovým sociálním partnerům pomohlo získat významnější roli během přípravy evropských politických návrhů a procesů, které mají dopad na činnost odvětví.

IV. Větší uznání a podpora pro sociální služby na evropské úrovni

Vytvoření struktur sociálního dialogu pro zaměstnavatele a odbory v odvětví sociálních služeb ovšem všechny uvedené problémy a výzvy nevyřeší. Je proto nutné, aby Evropská unie vypracovala strategii, která podpoří kvalitní pracovní místa a uvolní potenciál pro vytváření nových pracovních míst v sektoru sociálních služeb. Taková strategie by:

- vytvořila rámec pro udržitelné financování odvětví, a tím zajistila kvalitu poskytovaných služeb, vytváření nových pracovních míst a důstojné pracovní podmínky;
- obsahovala pokyny pro členské státy k tomu, jak najít společná řešení uvedených problémů, mimo jiné prostřednictvím evropského semestru;
- umožnila flexibilitu v rámci Paktu stability a růstu co se týče investic do sociálních služeb;
- sladila finanční nástroje EU (Evropský strukturální a investiční fond, Evropský fond pro strategické investice atd.) pro potřeby financování vytváření pracovních míst a školení v oblasti sociálních služeb;
- podpořila rozvoj sociálního dialogu na vnitrostátní úrovni a úrovni EU ve všech příslušných opatřeních a činnostech;
- usnadnila výměnu osvědčených postupů v oblasti lidských zdrojů na vnitrostátní úrovni a úrovni EU, zejména co se týče nábory a udržení zaměstnanců, ale i jejich zdraví a bezpečnosti;
- usnadnila vzájemnou výměnu poznatků na téma rozvoje sociálních služeb v kontextu digitalizace;
- posílila normy a strukturu přeshraničního poskytování sociálních služeb a odpovídajícího trhu práce;
- aktivně připravovala zahájení kampaně za důstojnou práci a kvalitní pracovní místa v odvětví sociálních služeb.

Toto Společné prohlášení bylo vypracováno uznávanými zaměstnavateli v oblasti sociálních služeb z Rakouska, Belgie, České republiky, Francie, Německa a Španělska jako součást evropského projektu „Podpora zaměstnavatelů v sektoru sociálních služeb v sociálním dialogu III“ (PESSIS III).